

Kapitel 8 – Att bestämma sig

Att bestämma sig för ett alternativ eller en väg fram mot ett drömyrke kan vara känslösamt och kännas svårt, eftersom du inte vet hur det kommer att bli. Det gäller att vara modig och utmana sig själv. Skulle det kännas fel finns det ofta möjlighet att ändra på ditt beslut och gå en annan väg. I det här kapitlet ställer du samman de punkter du har jobbat med i de tidigare kapitlen till en helhet.

Det finns många olika sätt att göra val och fatta beslut. Du kan dra lott, du kan be någon annan bestämma åt dig, du kan ta första alternativet som dyker upp. De flesta håller nog med om att ett beslut blir bäst om du tar reda på mer om de olika alternativen och jämför det med din kunskap om dig själv. Att fatta beslut kräver förarbete och det kommer du att få med i det här kapitlet.

Nu när du är nära att bestämma vilket gymnasieprogram du helst vill gå, då är det viktigt att komma ihåg att det är okej om det inte blir som du tänkt dig. I Sverige finns det många möjligheter att ändra sig och välja en annan väg. Prata med några vuxna i din närhet som är kring 50 år och har jobbat i många år. Fråga hur vägen till deras nuvarande arbetsplatser och yrken har sett ut. Sannolikt har de jobbat med flera olika saker genom sina yrkeskarriärer. Många gånger ser arbetsgivare det som något positivt att du har provat olika arbeten.

Vi är alla påverkade av vår omgivning och de vi umgås med och detta spelar roll när vi ska bestämma oss för något. Det kan handla om vad som uppfattas som viktigt, bra, dåligt osv. Dessa åsikter är både omedvetna och medvetna. Det är bra att vara medveten om dessa uttalade och outtalade åsikter som finns runt omkring oss. Då kan du få syn på om ditt val verkligen är ditt val eller om du gör ett val som du tror att andra vill att du ska göra. Ibland blir det så att det du vill läsa inte stämmer överens med vad de viktiga vuxna i din närhet önskar att du ska gå. Ta då hjälp av din studie- och yrkesvägledare att hitta en väg som blir bra för dig.

Här är några saker som kan påverka gymnasievalet:

- Att några tycker det är bättre att gå ett högskoleförberedande program än ett yrkesprogram
- Vad kompisar tycker att du ska gå
- Vad viktiga vuxna i din närhet tycker att du ska gå
- Att några tycker att om du har höga betyg ska du gå ett högskoleförberedande program
- Vad dina lärare tycker att du ska gå
- Var du bor någonstans (ex stad, glesbygd)

Vilka andra saker kan påverka dig i ditt gymnasieval?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Checklista

Skolverket har tagit fram en checklista med punkter som är bra att kolla på när du ska bestämma vilket gymnasieprogram du vill gå.

Eftersom du och dina kompisar är olika individer så är det förmodligen så att ni lägger olika mycket vikt vid de olika punkterna. Då är det viktigt att du har koll på vad du tycker är viktigt så att beslutet blir bra för dig.

Checklista vid gymnasieval

- Du själv. Vad är viktigt för dig i val av skola och gymnasieprogram?
- Utbildningens innehåll. Vad tycker du om det du ska lära dig på gymnasieprogrammet?
- Studier. Om du planerar att läsa vidare efter gymnasiet är det bra att kolla vilka möjligheter ditt favoritprogram ger dig.
- Arbete. Vill du börja jobba direkt efter gymnasiet? Undersök vilka yrkesområden som de olika gymnasieprogrammen leder till. Du kan också undersöka om det verkar bli lätt eller svårt att få jobb inom yrkesområdet. Den informationen kan du få på Arbetsförmedlingens webbplats när du läser deras prognoser för hur stor efterfrågan är på arbetskraft inom olika yrken.
- Egna val. Vilka egna kursval kan du göra på den skola du söker till? Alla elever får möjlighet att välja två valfria kurser i sin gymnasieutbildning i det individuella valet.
- Språk. Vilka språk kan du läsa på den skola du söker till? Alla har möjlighet att läsa språk på gymnasiet. Antingen obligatoriskt i programmet eller som individuellt val.
- Gå klart. Det absolut viktigaste tipset till dig är att du går klart gymnasiet. Då har du mycket större chans att få en anställning i framtiden. Om du väljer ett gymnasieprogram där du trivs och lär dig saker du är intresserad av, då är chansen mycket större att du går klart din utbildning och får en gymnasieexamen.

En gymnasieutbildning är en grund för ett yrke i framtiden. En del yrken kan du börja med direkt efter gymnasiet och andra yrken kräver mer utbildning. Det innebär att hur länge du kan tänka dig att gå i skolan kommer att styra vilket yrke du kan jobba med som vuxen.

Vilka egenskaper och förmågor tycker du att du har just nu?

Titta gärna tillbaka till kapitel 5 där du jobbade med just detta. Skriv ner dem i listan nedan.

Mina topp 5 egenskaper och förmågor:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Finns det några risker eller utmaningar i arbetsmiljön som du behöver ta hänsyn till när du väljer yrke eller yrkesområde?

.....

Att fatta beslut

Ett vanligt sätt att försöka hitta det bästa alternativet bland flera intressanta alternativ är att göra för- och emotlistor. De kallas också plus- och minuslistor.

Då gör du en uppställning som nedan. Alternativen kan vara gymnasieprogram eller yrken. Om du vill jämföra både gymnasieprogram, gymnasieskolor och yrken, gör då en jämförelsetabell för varje. Det kan bli lite rörigt annars.

För varje alternativ skriver du vad som är bra och mindre bra i rutorna nedan. Sedan går du igenom vad du har skrivit i respektive ruta och försöker hitta allt som är viktigt för dig. Sätt gärna en ring kring de punkter som är extra viktiga.

Det är inte alltid så enkelt att du väljer det alternativ som har flest positiva punkter. Det kan vara en punkt som är väldigt viktig för dig som finns i ett annat alternativ och det gör att du kanske väljer det alternativet.

Alternativ	Vad är bra	Vad är mindre bra	Rangordning